

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a treia)

11 iulie 2014*

„Concurență — Înțelegeri — Piața cerii de parafină — Piața gaciului de parafină — Decizie de constatare a unei încălcări a articolului 81 CE — Stabilirea prețurilor și împărțirea piețelor — Orientările din 2006 privind calcularea cuantumului amenzilor — Durata încălcării — Egalitate de tratament — Proportionalitate — Fond”

În cauza T-540/08,

Esso Société anonyme française, cu sediul în Courbevoie (Franța),

Esso Deutschland GmbH, cu sediul în Hamburg (Germania),

ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA, cu sediul în Anvers (Belgia),

Exxon Mobil Corp., cu sediul în West Trenton, New Jersey (Statele Unite),

reprezentate de R. Subiotto, QC, de R. Snelders, de L.-P. Rudolf și de M. Piergiovanni, avocați,

reclamante,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de F. Castillo de la Torre, în calitate de agent, asistat de M. Gray, barrister,

pârâtă,

având ca obiect o cerere de anulare în parte a Deciziei C(2008) 5476 final a Comisiei din 1 octombrie 2008 privind o procedură în temeiul articolului 81 [CE] și al articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/39 181 – Ceară de lumânări), precum și o cerere de reducere a cuantumului amenzii aplicate reclamantelor,

TRIBUNALUL (Camera a treia),

compus din domnul O. Czúcz (raportor), președinte, doamna I. Labucka și domnul D. Gratsias, judecători,

grefier: domnul N. Rosner, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 21 martie 2011,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: engleza.

Hotărâre

Istoricul cauzei și decizia atacată

Procedura administrativă și adoptarea deciziei atacate

- 1 Prin Decizia C(2008) 5476 final din 1 octombrie 2008 privind o procedură în temeiul articolului 81 [CE] și al articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/39 181 – Ceară de lumânări) (denumită în continuare „decizia atacată”), Comisia Comunităților Europene a constatat că reclamantele, Esso Deutschland GmbH, Esso Société anonyme française (denumită în continuare „Esso France”), ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA (denumită în continuare „EMPC”), precum și Exxon Mobil Corp. (denumită în continuare „EMC”) (denumite în continuare, împreună, „ExxonMobil” sau grupul „ExxonMobil”), au încălcat, împreună cu alte întreprinderi, articolul 81 alineatul (1) CE și articolul 53 alineatul (1) din Acordul privind Spațiul Economic European (SEE) prin participarea la o înțelegere pe piața cerii de parafină în SEE și pe piața germană a gaciului de parafină.
- 2 Destinatarii deciziei atacate sunt, pe lângă reclamante, următoarele societăți: ENI SpA; H&R ChemPharm GmbH, H&R Wax Company Vertrieb GmbH și Hansen & Rosenthal KG; Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG; MOL Nyrt.; Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA, Repsol Petróleo SA și Repsol YPF SA (denumite în continuare, împreună, „Repsol”); Sasol Wax GmbH, Sasol Wax. International AG, Sasol Holding in Germany GmbH și Sasol Ltd (denumite în continuare, împreună, „Sasol”); Shell Deutschland Oil GmbH, Shell Deutschland Schmierstoff GmbH, Deutsche Shell GmbH, Shell International Petroleum Company Ltd, The Shell Petroleum Company Ltd, Shell Petroleum NV și The Shell Transport and Trading Company Ltd (denumite în continuare, împreună, „Shell”); RWE Dea AG și RWE AG (denumite în continuare, împreună, „RWE”), precum și Total SA și Total France SA (denumite în continuare, împreună, „Total”) [considerentul (1) al deciziei atacate].
- 3 Ceara de parafină este produsă în rafinării prin prelucrarea țițeiului. Aceasta este utilizată pentru fabricarea unei varietăți de produse cum ar fi lumânări, produse chimice, anvelope și produse auto, precum și în industria cauciucului, a ambalajelor, a adezivilor și a gumei de mestecat [considerentul (4) al deciziei atacate].
- 4 Gaciul de parafină este materia primă necesară pentru fabricarea cerii de parafină. Acesta este produs în rafinării ca derivat al fabricării uleiurilor de bază din țiței. Este totodată vândut unor clienți finali, de exemplu, producătorilor de plăci aglomerate [considerentul (5) al deciziei atacate].
- 5 Comisia și-a început investigația după ce Shell Deutschland Schmierstoff a informat-o, prin scrisoarea din 17 martie 2005, cu privire la existența unei înțelegeri, adresându-i o cerere de imunitate în temeiul Comunicării Comisiei privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri (JO 2002, C 45, p. 3) [considerentul (72) al deciziei atacate].
- 6 La 28 și la 29 aprilie 2005, Comisia a efectuat, în temeiul articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167, rectificare în Ediție specială, 08/vol. 4, p. 269), verificări la fața locului în incintele „H&R/Tudapetrol”, ale ENI, ale MOL, precum și în cele aparținând întreprinderilor din grupurile Sasol, ExxonMobil, Repsol și Total [considerentul (75) al deciziei atacate].

- 7 La 29 mai 2007, Comisia a transmis o comunicare privind obiecțiunile societăților enumerate la punctul 1 de mai sus, printre care și reclamantele [considerentul (85) al deciziei atacate]. Prin scrisoarea din 21 august 2007, reclamantele au răspuns la comunicarea privind obiecțiunile.
- 8 La 10 și la 11 decembrie 2007, Comisia a organizat o audiere, la care reclamantele au participat [considerentul (91) al deciziei atacate].
- 9 În decizia atacată, având în vedere probele de care dispunea, Comisia a apreciat că destinatarii, care constituie majoritatea producătorilor de ceară de parafină și de gaci de parafină din cadrul SEE, au participat la o încălcare unică, complexă și continuă a articolului 81 CE și a articolului 53 din Acordul privind SEE, care acoperea teritoriul SEE. Această încălcare consta în acorduri sau în practici concertate referitoare la stabilirea prețurilor și la schimbul și la divulgarea de informații sensibile din punct de vedere comercial privind ceara de parafină. În ceea ce privește RWE (ulterior Shell), ExxonMobil, MOL, Repsol, Sasol și Total, încălcarea privind ceara de parafină viza de asemenea împărțirea clienților sau a piețelor. În plus, încălcarea săvârșită de RWE, de ExxonMobil, de Sasol și de Total privea și gaciul de parafină vândut clienților finali de pe piața germană [considerentele (2), (95) și (328) și articolul 1 din decizia atacată].
- 10 Practicile ilicite s-au concretizat în cadrul unor reuniuni anticoncurențiale denumite de participanți „reuniuni tehnice” sau, uneori, reuniuni „Blauer Salon” și în cadrul unor „reuniuni privind gaciul de parafină”, dedicate în mod special problemelor referitoare la gaciul de parafină.
- 11 Amenzile aplicate în speță au fost calculate pe baza Orientărilor privind calcularea amenzilor aplicate în temeiul articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003 (JO 2006, C 210, p. 2, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 264) (denumite în continuare „Orientările din 2006”), în vigoare la data notificării comunicării privind obiecțiunile societăților enumerate la punctul 1 de mai sus.
- 12 Decizia atacată cuprinde, printre altele, următoarele dispoziții:

„Articolul 1

Întreprinderile următoare au încălcat articolul 81 alineatul 1 [CE] și, începând de la 1 ianuarie 1994, articolul 53 din Acordul privind SEE prin participarea, în perioadele indicate, la un acord continuu și/sau la o practică concertată în sectorul cerii de parafină în cadrul pieței comune și, începând de la 1 ianuarie 1994, în cadrul SEE:

[...]

Esso Deutschland GmbH: de la 22 februarie 2001 până la 20 noiembrie 2003;

Esso Société anonyme française: de la 3 septembrie 1992 până la 20 noiembrie 2003;

ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA: de la 30 noiembrie 1999 până la 20 noiembrie 2003;

Exxon Mobil [Corp.]: de la 30 noiembrie 1999 până la 20 noiembrie 2003;

[...]

În ceea ce privește întreprinderile următoare, încălcarea privește de asemenea, pentru perioadele indicate, gaciul de parafină vândut clienților finali pe piața germană:

[...]

Esso Deutschland GmbH: de la 22 februarie 2001 până la 18 decembrie 2002;

Esso Société anonyme française: de la 8 martie 1999 până la 18 decembrie 2002;

ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA: de la 20 noiembrie 1999 până la 18 decembrie 2002;

Exxon Mobil [Corp.]: de la 20 noiembrie 1999 până la 18 decembrie 2002;

[...]

Articolul 2

Pentru încălcarea menționată la articolul 1 se aplică următoarele amenzi:

ENI SpA: 29 120 000 EUR;

Esso Société anonyme française: 83 588 400 EUR,

din care, în solidar cu

ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA și Exxon Mobil [Corp.], pentru 34 670 400 EUR, din care, în solidar cu Esso Deutschland GmbH, pentru 27 081 600 EUR;

Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG: 12 000 000 EUR;

Hansen & Rosenthal KG, în solidar cu H&R Wax Company Vertrieb GmbH: 24 000 000 EUR,

din care, în solidar cu

H&R ChemPharm GmbH pentru 22 000 000 EUR;

MOL Nyrt.: 23 700 000 EUR;

Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA, în solidar cu Repsol Petróleo SA și cu Repsol YPF SA: 19 800 000 EUR;

Sasol Wax GmbH: 318 200 000 EUR,

din care, în solidar cu

Sasol Wax International AG, Sasol Holding in Germany GmbH și Sasol Limited, pentru 250 700 000 EUR;

Shell Deutschland Oil GmbH, Shell Deutschland Schmierstoff GmbH, Deutsche Shell GmbH, Shell International Petroleum Company Limited, The Shell Petroleum Company Limited, Shell Petroleum NV și The Shell Transport and Trading Company Limited: 0 EUR;

RWE-Dea AG, în solidar cu RWE AG: 37 440 000 EUR;

Total France SA, în solidar cu Total SA: 128 163 000 EUR.”

Fuziunea Exxon-Mobil și stabilirea, în decizia atacată, a răspunderii pentru încălcare

- 13 La 30 noiembrie 1999, Exxon Corp. a achiziționat Mobil Corp. și ulterior a fost redenumită EMC (denumită în continuare „fuziunea Exxon-Mobil”). La 6 mai 2003, Mobil Oil Française (denumită în continuare „Mobil France”) a fost absorbită de Esso France.
- 14 Comisia a descris stabilirea răspunderii pentru activitățile anticoncurențiale în sarcina diferitor societăți ale grupului ExxonMobil în special în considerentele (348)-(352) ale deciziei atacate:

„6.2.2 Grupul ExxonMobil

- (348) În capitolul 4 s-a stabilit că, în perioada participării sale, ExxonMobil a luat parte la coluziune prin intermediul salariaților Mobil [France] (și ai [succesoarei sale în drepturi]), precum și ai Esso Deutschland.
- (349) Mobil [France] a participat la înțelegere prin intermediul mai multor salariați ai săi, de la începutul încălcării [3 septembrie 1992] până la data la care aceasta a încetat, și anume 6 mai 2003. Esso Deutschland a participat prin intermediul propriilor salariați cel puțin de la 22 februarie 2001. Mai întâi, Comisia intenționează să considere aceste societăți răspunzătoare pentru participarea lor directă la înțelegere. [...]
- (351) Mobil [France] a fost absorbită de [Esso France la 6 mai 2003 ...]
- (352) În consecință, [Esso France] trebuie considerată răspunzătoare pentru activitățile [anticoncurențiale ale Mobil France, desfășurate înainte de 6 mai 2003].”
- 15 Răspunderea EMPC a fost reținută începând de la data la care a avut loc fuziunea Exxon-Mobil, și anume 30 noiembrie 1999, întrucât era societatea-mamă a Esso Deutschland și a Esso France. Răspunderea EMC a fost reținută începând cu aceeași dată, întrucât era societatea-mamă a EMPC [considerentele (535) și (354) ale deciziei atacate].

Calculul cuantumului amenzii aplicate reclamantelor

- 16 În prezenta cauză, în calculul cuantumului de bază al amenzii, Comisia a luat în considerare o proporție a valorii vânzărilor realizate de grupul ExxonMobil în SEE, iar ulterior a înmulțit cuantumul obținut în acest mod cu un coeficient care a reflectat durata participării la încălcare a fiecărei reclamante.
- 17 În primul rând, Comisia a stabilit valoarea anuală a vânzărilor de ceară de parafină și de gaci de parafină. În ceea ce privește ceara de parafină, Comisia a considerat încasările din anii 2000-2002 ale grupului ExxonMobil drept bază de calcul al unei medii anuale. În ceea ce privește gaciul de parafină, Comisia a considerat încasările din anii 2000 și 2001 ale grupului ExxonMobil drept bază de calcul al unei medii anuale. Din acestea au rezultat cuantumuri de 19 790 382 de euro în privința cerii de parafină și de 1 259 217 euro în privința gaciului de parafină. Coeficienții multiplicatori aplicați acestor cuantumuri pe baza gravității au fost de 18 % în privința cerii de parafină și de 15 % în privința gaciului de parafină.
- 18 În continuare, Comisia a stabilit durata participării reclamantelor la încălcare în ceea ce privește ceara de parafină și gaciul de parafină. În acest context, în cazul cerii de parafină, Comisia a considerat că durata participării Esso France corespunde unui coeficient multiplicator de 11,5. În privința Esso Deutschland, acest coeficient a fost de 3. În privința EMPC și a EMC, acesta a fost stabilit la 4.

- 19 În al doilea rând, în temeiul punctului 25 din Orientările din 2006, Comisia a adăugat la aceste quantumuri un quantum suplimentar denumit „taxă de intrare”, care corespunde unui prag de 18 % din valoarea vânzărilor de ceară de parafină și, respectiv, unui prag de 15 % din valoarea vânzărilor de gaci de parafină.
- 20 În al treilea rând, nu a fost menționată nicio circumstanță atenuantă sau agravantă care să poată avea un efect asupra quantumului amenzii. Prin urmare, quantumurile amenzilor nu au fost modificate pe acest temei.
- 21 În al patrulea rând, Comisia a considerat că trebuia să aplice un coeficient multiplicator cu titlu disuasiv, din cauza dimensiunii mari a grupului ExxonMobil. În consecință, a fost aplicat un coeficient multiplicator de 2.
- 22 În al cincilea rând, Comisia a aplicat o reducere de 7 % a quantumului amenzii pe baza informațiilor furnizate de reclamante și a cooperării de care acestea au făcut dovadă în continuare în cadrul Comunicării sale privind imunitatea la amenzi și reducerea quantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri. Astfel, în final, quantumurile amenzilor au fost stabilite după cum urmează: în cazul Esso France, o amendă în quantum de 83 588 400 de euro, din care 27 081 600 în solidar cu Esso Deutschland și 34 670 400 în solidar cu EMPC și cu EMC.

Procedura și concluziile părților

- 23 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 12 decembrie 2008, reclamantele au introdus prezenta acțiune.
- 24 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a treia) a decis deschiderea procedurii orale. În cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 64 din Regulamentul de procedură, Tribunalul a invitat părțile să răspundă în scris la anumite întrebări și să îi comunice anumite documente. Părțile au dat curs acestei solicitări în termenul stabilit.
- 25 Prin scrisoarea din 10 februarie 2011, Comisia a solicitat Tribunalului să retragă din dosar anumite fragmente din răspunsul reclamantelor la întrebările scrise. Reclamantele s-au opus acestei solicitări. Prin Ordonanța din 3 mai 2011, Tribunalul (Camera a treia) a reunit această cerere cu fondul.
- 26 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 21 martie 2011.
- 27 Având în vedere legăturile factuale cu cauzele T-541/08, Sasol și alții/Comisia, T-543/08, RWE și RWE Dea/Comisia, T-544/08, Hansen & Rosenthal și H&R Wax Company Vertrieb/Comisia, T-548/08, Total/Comisia, T-550/08, Tudapetrol/Comisia, T-551/08, H&R ChemPharm/Comisia, T-558/08, ENI/Comisia, T-562/08, Repsol YPF Lubricantes y especialidades și alții/Comisia, și T-566/08, Total Raffinage Marketing/Comisia, și apropierea dintre chestiunile de drept invocate, Tribunalul a decis să pronunțe hotărârea în prezenta cauză numai în urma ședințelor desfășurate în cauzele conexe menționate, dintre care ultima a avut loc la 3 iulie 2013.
- 28 Reclamantele solicită Tribunalului:
- anularea în parte a deciziei atacate;
 - reducerea quantumului amenzii care le-a fost aplicată;
 - obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

29 Comisia solicită Tribunalului:

- respingerea acțiunii;
- obligarea reclamantelor la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

- 30 În susținerea acțiunii, reclamantele invocă două motive. Primul motiv este întemeiat pe o eroare de drept în calcularea quantumului de bază al amenzii aplicate Esso France, întrucât acesta nu ar reflecta faptul că, anterior fuziunii, Exxon nu participase la încălcare. Al doilea motiv este întemeiat pe stabilirea pretins eronată a datei încetării participării reclamantelor la componentele încălcării referitoare la ceara de parafină.
- 31 Tribunalul consideră că este util să înceapă examinarea prezentei acțiuni cu al doilea motiv.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe o eroare de drept pretins săvârșită la stabilirea datei încetării participării reclamantelor la încălcare

Observații introductive

- 32 Reclamantele consideră că Comisia a stabilit în mod eronat că participarea lor la primele două componente ale încălcării referitoare la ceara de parafină încetase la 20 noiembrie 2003. Acestea subliniază că nu au participat la reuniunile tehnice care au avut loc după cea din 27 și 28 februarie 2003.
- 33 În această privință, în decizia atacată, Comisia a considerat următoarele:

„[...]”

- (600) ExxonMobil declară că ultima reuniune la care ar fi asistat unul dintre reprezentanții săi este reuniunea tehnică din 27 și 28 februarie de la München. Ca reacție la invitația la reuniunea [...] din 15 ianuarie 2004 din partea domnului [M.] din cadrul Sasol, domnul [Hu.] din cadrul ExxonMobil răspunde, printre altele: «Punctele de pe ordinea de zi par să prezinte interes pentru întreprinderea noastră. Totuși, se pare că acest grup de concurenți se reunește în lipsa susținerii din partea unei asociații profesionale și, prin urmare, nu are nici structură, nici statut. Această situație ne deranjează și am dori să sugerăm ca aceste reuniuni să se desfășoare sub egida [European Wax Federation], fie în cadrul comitetului tehnic, fie în calitate de subcomitet distinct. ExxonMobil nu va participa la această reuniune în lipsa susținerii din partea unei asociații profesionale regulamentare». Acest e-mail din 20 noiembrie 2003 a fost transmis domnului [M.] din cadrul Sasol și adresat în copie superiorilor domnului [Hu.] din cadrul ExxonMobil. Comisia nu are nicio dovadă că ExxonMobil a continuat să participe la încălcare după trimiterea acestui e-mail. De asemenea, Comisia consideră că, pe baza acestui e-mail adresat Sasol (organizatoarea majorității reuniunilor tehnice), ExxonMobil s-a distanțat public de înțelegere.
- (601) Afirmația potrivit căreia participarea ExxonMobil la încălcare a încetat după reuniunea tehnică din 27 și 28 februarie 2003 nu poate fi însă acceptată. Nu este suficientă abținerea de la a asista la reuniuni pentru a înceta o participare. Distanțarea publică impusă de jurisprudență a intervenit numai prin e-mailul transmis de domnul [Hu.] la 20 noiembrie 2003. Faptul că abținerea acestuia de a participa la reuniuni nu a fost percepută de ceilalți participanți, în

special de Sasol, ca fiind o distanțare publică este demonstrat de faptul că ExxonMobil a continuat să primească invitații la reuniunile tehnice, ceea ce a determinat în final trimiterea e-mailului de către domnul [Hu.] la 20 noiembrie 2003.”

34 Reclamantele contestă această apreciere și susțin că nici nu au participat, nici nu au fost informate cu privire la rezultatele reuniunilor tehnice desfășurate după reuniunea din 27 și 28 februarie 2003, în cursul căreia domnul T., reprezentantul lor la reuniunile tehnice, îi informase în mod oficial pe ceilalți participanți despre plecarea sa iminentă din cadrul ExxonMobil, fără să își fi anunțat succesorul. De asemenea, nu ar exista nicio probă care să demonstreze că reclamantele avuseseră cunoștință, ca urmare a detașării, iar ulterior ca urmare a pensionării domnului T., despre participarea sa anterioară la încălcare. Dimpotrivă, elementele de probă existente ar demonstra că domnul T. a disimulat în mod intenționat conținutul anticoncurențial al reuniunilor tehnice conducerii și colegilor acestuia.

35 În consecință, reclamantele susțin că Comisia ar fi trebuit să rețină drept data încetării participării ExxonMobil la înțelegere 28 februarie 2003, data ultimei reuniuni la care a asistat domnul T., sau, în orice caz, data detașării acestuia la Sasol, 31 martie 2003, ori data pensionării acestuia, 30 iunie 2003.

Cu privire la necesitatea unei distanțări a ExxonMobil față de activitățile înțelegerii pentru a se demonstra încetarea participării acesteia la încălcare

36 În opinia reclamantelor, Comisia a considerat în mod eronat că, în speță, jurisprudența impunea o distanțare față de activitățile înțelegerii pentru a demonstra încetarea participării ExxonMobil la înțelegere.

37 Această argumentație este însă contrazisă de jurisprudență.

38 Astfel, Tribunalul s-a pronunțat în sensul că încetarea definitivă a participării unei întreprinderi la înțelegere nu putea fi dedusă decât dacă aceasta se distanțase public de conținutul înțelegerii (Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Archer Daniels Midland/Comisia, T-329/01, Rec., p. II-3255, punctul 246, și Hotărârea Tribunalului din 28 aprilie 2010, Amann & Söhne și Cousin Filterie/Comisia, T-446/05, Rep., p. II-1255, punctul 241).

39 În consecință, această justificare trebuie respinsă.

Cu privire la percepția celorlalți membri ai înțelegerii referitoare la pretinsa distanțare a ExxonMobil

40 Trebuie subliniat că, potrivit jurisprudenței, percepția pe care o au ceilalți participanți la o înțelegere cu privire la intenția întreprinderii în cauză este determinantă pentru a aprecia dacă aceasta din urmă a înțeles să se distanțeze de acordul ilicit (Hotărârea Curții din 19 martie 2009, Archer Daniels Midland/Comisia, C-510/06 P, Rep., p. I-1843, punctul 120).

41 În această privință, reclamantele susțin că, în cadrul reuniunii din 27 și 28 februarie 2003, domnul T. și-a anunțat plecarea, fără a prezenta succesorul în vederea participării la reuniunile următoare. Reclamantele se referă și la declarația dată de Shell, potrivit căreia, după plecarea domnului T., domnul S. din cadrul Sasol nu a mai trimis scrisori de majorare a prețurilor către ExxonMobil.

42 Cu titlu introductiv, referitor la mijloacele de probă care pot fi invocate în această privință, trebuie amintit că principiul care prevalează în dreptul Uniunii Europene este cel al liberei administrări a probelor (Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, Dalmine/Comisia, T-50/00, Rec., p. II-2395, punctul 72).

- 43 În ceea ce privește valoarea probantă a diferitor elemente de probă, singurul criteriu pertinent pentru a aprecia probele prezentate constă în credibilitatea acestora (Hotărârea Dalmine/Comisia, punctul 42 de mai sus, punctul 72).
- 44 Potrivit normelor generale în materie de probă, credibilitatea și, prin urmare, valoarea probantă a unui înscris depind de originea acestuia, de împrejurările întocmirii sale, de persoana căruia îi este adresat și de conținutul lui (Hotărârea Tribunalului din 15 martie 2000, Cimenteries CBR și alții/Comisia, T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 și T-104/95, Rec., p. II-491, punctele 1053 și 1838).
- 45 În plus, trebuie amintit că interdicția de a participa la practici și la acorduri anticoncurențiale, precum și că, întrucât sancțiunile care pot fi aplicate autorilor încălcării sunt notorii, în mod obișnuit activitățile pe care aceste practici și acorduri le presupun se desfășoară în mod clandestin, reuniunile se țin în secret și documentația aferentă acestora este redusă la minimum. Prin urmare, nu i se poate pretinde Comisiei să prezinte înscrisuri care atestă în mod explicit un contact între operatorii în cauză. Chiar în cazul în care Comisia descoperă asemenea înscrisuri, în mod normal acestea nu vor fi decât fragmentare și disparate, astfel încât adesea este necesar ca anumite detalii să fie reconstituite prin deducții (Hotărârea Curții din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., p. I-123, punctele 55-57; a se vedea de asemenea Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Dresdner Bank și alții/Comisia, T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP și T-61/02 OP, Rec., p. II-3567, punctele 64 și 65).
- 46 Această jurisprudență se aplică prin analogie și percepției celorlalți membri ai înțelegerii asupra pretensei distanțări publice și asupra participării continue a unei întreprinderi la înțelegerea respectivă într-o perioadă în care aceasta din urmă nu este prezentă la reuniunile anticoncurențiale. Astfel, nu se prezumă că ceilalți participanți la înțelegere își evidentiază percepția asupra participării continue a unui membru al înțelegerii, al cărui reprezentant nu asistă la anumite reuniuni anticoncurențiale, sau că prezintă alte probe contemporane în această privință, tocmai pentru că aceștia încearcă să se abțină de la efectuarea oricărei referiri exprese la înțelegerile anticoncurențiale pentru a reduce la minimum probele incriminatoare în sarcina lor. Prin urmare, percepția celorlalți participanți trebuie eventual dedusă dintr-o serie de indicii și de elemente de probă indirecte, care se pot afla la dispoziția Comisiei și a Tribunalului.
- 47 În speță, pe baza elementelor din dosar, Tribunalul consideră că ExxonMobil nu s-a distanțat public de înțelegere, potrivit percepției celorlalți participanți, înainte de scrisoarea sa din 20 noiembrie 2003.
- 48 În primul rând, astfel cum Comisia a arătat în mod întemeiat în decizia atacată, Sasol a continuat să trimită invitații la reuniunile tehnice până la 20 noiembrie 2003, data scrisorii domnului Hu., în care se menționa că ExxonMobil „nu [ar] participa la această reuniune în lipsa susținerii din partea unei asociații profesionale regulamentare” și care a fost reținută de Comisie drept data încetării participării ExxonMobil la înțelegere. Dacă Sasol ar fi considerat că ExxonMobil nu mai făcea parte din înțelegere după plecarea domnului T. din cauză că acesta nu numise un succesor, aceasta nu ar mai fi trimis invitații către ExxonMobil după 31 martie 2003.
- 49 Mai mult, potrivit răspunsului dat de Sasol la 18 decembrie 2006 la o solicitare de informații a Comisiei, succesorul domnului T., domnul Hu., nu a participat niciodată la reuniunile tehnice, însă a avut contacte bilaterale cel puțin cu Sasol.
- 50 În al doilea rând, reclamantele nu se pot baza în mod întemeiat pe declarația dată de Shell la 16 iunie 2006, potrivit căreia, după plecarea domnului T., domnul S. din cadrul Shell nu a mai trimis scrisori privind prețurile către ExxonMobil. Astfel cum Comisia a arătat în mod întemeiat, această împrejurare poate fi explicată și prin lipsa unei persoane de încredere a domnului S. la ExxonMobil după plecarea domnului T. Prin urmare, declarația menționată de reclamante nu constituie dovada unei schimbări a

percepției avute de Shell asupra participării continue a ExxonMobil la înțelegere. În orice caz, această declarație nu afectează nicidecum concluzia potrivit căreia Sasol, organizatoarea reuniunilor tehnice, a continuat să perceapă ExxonMobil drept membru al înțelegerii, astfel cum rezultă din elementele reunite la punctele 48 și 49 de mai sus.

- 51 Pe de altă parte, trebuie amintit că încălcarea complexă, unică și continuă în discuție consta în acorduri sau în practici concertate privind stabilirea prețurilor și schimbul și divulgarea unor informații sensibile pe plan comercial, precum și împărțirea clienților sau a piețelor. Faptul că ExxonMobil nu a mai primit scrisori privind prețurile din partea Shell privește doar un singur aspect al încălcării, și anume componenta mecanismului de control al majorărilor de prețuri, cu privire la care participanții s-au pus de acord în mai multe rânduri în cadrul reuniunilor tehnice. Împrejurarea că Shell nu a mai comunicat în mod regulat ExxonMobil noile sale prețuri nu demonstrează că, potrivit percepției participanților la înțelegere, ExxonMobil nu se mai considera legată de angajamentele anterioare pe care și le asumase în cadrul încălcării complexe, unice și continue.
- 52 În al treilea rând, din declarația pe proprie răspundere a domnului Hu. reiese că acesta a răspuns la invitația din partea Sasol la o reuniune tehnică primită de domnul M. la 26 iunie 2003, menționând că nu putea participa la reuniunea următoare din cauza unei „neconcordanțe în agendă”. De asemenea, la invitația la reuniunea din 24 septembrie 2003, primită de domnul M. la 17 iulie 2003, acesta a răspuns că se va afla într-o călătorie la sfârșitul lunii septembrie și că „reuniunea tehnică nu ar trebui să fie amânată pentru [el]”.
- 53 Aceste reacții ale domnului Hu. repun de asemenea în discuție teza reclamantelor potrivit căreia ExxonMobil a fost percepută în sensul că s-a distanțat de înțelegere după plecarea domnului T. la 31 martie 2003. *Primo*, dacă ceilalți participanți ar fi perceput ExxonMobil în sensul că nu mai era membru al înțelegerii, reprezentantul acestuia nu ar mai fi fost destinatarul e-mailurilor prin care se urmărea stabilirea datei reuniunii tehnice următoare. *Secundo*, nu este rezonabil să se considere că, dacă printre participanții la înțelegere s-a perceput că ExxonMobil s-a distanțat de aceasta, domnul Hu. ar fi invocat „neconcordanțe în agendă” într-un schimb de e-mailuri prin care se urmărea găsirea unei date convenabile pentru toți participanții, o asemenea atitudine dând impresia altor membri că era deschis participării continue.
- 54 Prin urmare, trebuie să se confirme analiza Comisiei potrivit căreia, în lipsa unei distanțări publice, ExxonMobil a fost percepută de ceilalți participanți drept membru al înțelegerii până la 20 noiembrie 2003.

Cu privire la necunoașterea de către angajații ExxonMobil a participării la încălcare după plecarea domnului T.

- 55 Reclamantele susțin că ExxonMobil nu i se poate solicita nicio distanțare publică deoarece nu există nicio dovadă că ExxonMobil avea cunoștință, după plecarea domnului T., de participarea sa anterioară la încălcare, iar elementele de probă existente demonstrează, în schimb, că domnul T. disimulase în mod intenționat conținutul anticoncurențial al reuniunilor tehnice conducerii și colegilor acestuia.

– Cu privire la chestiunile procedurale

- 56 Trebuie amintit că, în anexa la duplică, Comisia a depus probe scrise pentru a respinge afirmațiile reclamantelor potrivit cărora domnul T. era singurul angajat al ExxonMobil care era la curent cu participarea acesteia la încălcare.
- 57 În răspunsul din 21 decembrie 2010 la întrebările scrise adresate de Tribunal, reclamantele au prezentat observații detaliate cu privire la elementele de probă anexate la duplică, chiar dacă aceste întrebări nu priveau acest subiect.

- 58 În primul rând, prin scrisoarea din 10 februarie 2011, Comisia a solicitat Tribunalului să retragă din dosar anumite fragmente din răspunsul reclamantelor la întrebările scrise adresate de Tribunal, în timp ce, prin scrisoarea din 11 martie 2011, reclamantele și-au exprimat opoziția față de retragerea parțială din dosar a înscrisului respectiv.
- 59 Trebuie arătat că, astfel cum susține Comisia, în răspunsul la întrebările scrise adresate de Tribunal reclamantele nu s-au limitat să răspundă la întrebările formulate de Tribunal și să explice contextul acestor răspunsuri, ci au răspuns și la argumentele invocate de Comisie în duplică și la probele anexate la aceasta.
- 60 Desigur, Regulamentul de procedură nu prevede un răspuns scris la duplică. Cu toate acestea, întrucât Tribunalul nu a avut oportunitatea să determine, înainte de ședință, admisibilitatea fiecărui punct din răspunsul respectiv, reclamantele puteau fi determinate să considere că răspunsul lor ar fi depus integral la dosar și, astfel, să nu repete în ședință anumite fragmente, deși aveau o asemenea posibilitate.
- 61 În plus, Tribunalul consideră că observațiile reclamantelor privind elementele de probă anexate la duplică sunt utile din punctul de vedere al soluționării litigiului. Prin urmare, întrucât, în cadrul unei măsuri de organizare a procedurii, Tribunalul ar fi putut să invite reclamantele să își exprime poziția cu privire la aceste probe, pentru motive de economie a procedurii, Tribunalul poate decide menținerea observațiilor în discuție în dosar.
- 62 În consecință, având în vedere atât criteriul procesului echitabil, cât și economia procedurii, Tribunalul decide să respingă cererea Comisiei de retragere a înscrisului și să depună integral la dosar răspunsurile reclamantelor la întrebările sale.
- 63 În al doilea rând, în acest răspuns la întrebările scrise ale Tribunalului, reclamantele susțin că Comisia ar fi trebuit să motiveze prezentarea tardivă a probelor anexate la duplică. În lipsa unei asemenea motivări, probele respective ar fi inadmisibile.
- 64 Potrivit articolului 48 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, deși părțile pot propune probe în sprijinul afirmațiilor lor atât în cadrul replicii, cât și al duplicii, trebuie să motiveze întârzierea cu care s-au propus probele.
- 65 În speță, trebuie subliniat că, în replică, reclamantele au dezvoltat în mod considerabil și și-au susținut teza potrivit căreia ExxonMobil nu avea cunoștință despre înțelegere după data plecării domnului T. și potrivit căreia niciunul dintre angajații acesteia nu avea cunoștință despre înțelegere după data respectivă. Prin urmare, întrucât Comisia s-a referit la aceste argumente invocate în replică în cadrul prezentării elementelor de probă anexate la duplică, motivele pentru care Comisia a prezentat aceste elemente pentru prima dată în duplică sunt pe deplin comprehensibile. În plus, trebuie subliniat că, în ședință, Comisia a explicat și că elementele de probă anexate la duplică fuseseră prezentate ca răspuns la argumentele reclamantelor invocate în replică și în anexa C 1 la aceasta.
- 66 Prin urmare, Tribunalul consideră că Comisia a motivat în mod corect depunerea tardivă a elementelor de probă, astfel încât acestea trebuie declarate admisibile.

– Cu privire la fond

- 67 Reclamantele se referă la declarația pe proprie răspundere a domnului Hu., angajatul ExxonMobil, căruia domnul T. îi raporta în acea perioadă. Acesta ar fi declarat că domnul T. îl informase despre existența unor reuniuni tehnice organizate de Sasol către sfârșitul lunii martie 2003, atunci când își pregătea plecarea. Domnul T. ar fi menționat numai că fuseseră discutate și problemele referitoare la piață. Domnul Hu. ar fi declarat că acesta nu numise un înlocuitor pentru domnul T., dar că avusese

la început intenția de a asista el însuși la una dintre aceste reuniuni, deoarece nu înțelegea pe deplin în ce constau discuțiile tehnice care aveau loc cu ocazia acestor reuniuni și dorea să verifice dacă „merita” ca ExxonMobil să continue să participe la ele. Domnul Hu. ar fi subliniat faptul că nu avea niciun motiv să aibă suspiciuni în acea perioadă că aceste reuniuni prezentau un conținut anticoncurențial sau că domnul T. asistase în mod regulat la reuniuni anticoncurențiale de care ar fi trebuit să se distanțeze el însuși în numele ExxonMobil.

- 68 Trebuie arătat că afirmația factuală a reclamantelor este contrazisă în mod direct de elementele din dosar, chiar dacă Tribunalul a decis să nu ia în considerare anumite înscrisuri depuse de Comisie în anexa la duplică, având în vedere explicațiile date de reclamante în răspunsul la întrebările scrise. Astfel, din dosar reiese că domnul Hu. (managerul pentru produsele speciale pentru anumite state membre ale Uniunii în cadrul Mobil în intervalul 1996-2000 și managerul pentru vânzările de ceară și de emulsii din ceară ale grupului ExxonMobil pe mai multe continente începând cu anul 2000), căruia domnul T. îi raporta în perioada în litigiu, avea cunoștință despre participarea ExxonMobil la încălcare.
- 69 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unui e-mail din 28 iunie 1999 al domnului J. din cadrul Mobil, adresat unui anumit număr de destinatari, printre care domnii Hu. și P. din cadrul ExxonMobil, referitor la o reuniune tehnică prevăzută pentru 9 iulie 1999 la Viena (Austria), „[Sü din cadrul Sasol] înce[ra] să găsească un acord între fabricanți pentru a oferi apropierea limitelor de producție, pentru a crea bariere la intrarea pe piață” și că, „în opinia [sa], Mobil a[vea] interes să susțină în principiu abordarea [domnului] S[ü.]” [considerentul (154) al deciziei atacate].
- 70 De asemenea, prin e-mailul intern din 12 septembrie 1997, domnul Hu. i-a informat pe destinatarii acestuia despre intenția sa de a aplica majorarea de prețuri anunțată de domnul Sü. din cadrul Sasol. Unul dintre acești destinatari, domnul Su. din cadrul ExxonMobil, a răspuns după cum urmează:
- „[M]ulțumesc, o informație bună. Aș dori/am dori să încurajăm și pe alții să o urmeze.”
- 71 Prin e-mailul din 10 octombrie 2000 trimis de domnul Hu. domnilor P. și S. din cadrul ExxonMobil, s-a menționat că „piața se pregăte[a] pentru o majorare de prețuri de 15 DEM (nivelul minim de 140 de mărci germane) începând cu luna ianuarie 2001”. În răspunsul la întrebările scrise ale Tribunalului, reclamantele oferă o altă explicație, potrivit căreia domnul Hu. a primit informația privind majorarea de prețuri avută în vedere nu de la concurenți, ci din alte surse, în special de la clienți. Totuși, o asemenea explicație trebuie respinsă. Astfel, nu este plauzibil ca clienții ExxonMobil, care au interes să mențină prețuri mici, să îi fi comunicat un quantum precis de majorare a prețurilor (și un nivel minim de prețuri) asociate unei anumite date.
- 72 Prin e-mailul din 13 noiembrie 2000, domnul Hu. l-a informat pe domnul K. din cadrul ExxonMobil că „mesajul general pe piața europeană e[ra] o majorare de 15 %”.
- 73 E-mailul din 19 noiembrie 2000, trimis de domnul Hu. domnului P. din cadrul ExxonMobil și care menționa în obiect „Majorarea prețului cerii”, arată că primul era la curent cu schimbul de liste de prețuri dintre concurenți. Potrivit acestui e-mail, „[domnul C. din cadrul ExxonMobil] [...] primi[se] de asemenea multe informații (scrisori referitoare la ceară) (EWF, [domnul Sü.], Total)”. Acest e-mail făcea parte dintr-o serie de e-mailuri, printre care se numără un e-mail anterior al domnului C. din cadrul ExxonMobil, prin care domnul Hu. fusese informat că „Total și [domnul Sü. din cadrul Sasol] trimis[eseră] o scrisoare oficială clienților (deja primită de clienți[i] ExxonMobil) pentru a-i informa cu privire la următoarea creștere de prețuri la 1 ianuarie 2001” și la care domnul Hu. răspunsese prin e-mail astfel: „Mulțumesc [domnul C.], am cunoștință despre aceasta”.
- 74 Aceste documente demonstrează în mod clar că domnul Hu. avea cunoștință despre participarea ExxonMobil la înțelegere, deoarece atestă primirea de către domnul Hu. a datelor comerciale ale celorlalți participanți și ajustarea comportamentului comercial al ExxonMobil în raport cu aceste informații.

- 75 Tribunalul consideră că declarația pe propria răspundere a domnului Hu. din 6 august 2007 nu poate repune în discuție constatarea de la punctul 74 de mai sus. Astfel, după cum a arătat Comisia, acest document a fost întocmit după primirea de către reclamante a comunicării privind obiecțiunile în vederea apărării intereselor lor în fața Comisiei. Or, documentele descoperite cu ocazia verificărilor au o valoare probantă superioară declarațiilor, date *in tempore suspecto* de reprezentanții sau de foștii reprezentanți ai întreprinderilor incriminate care urmăresc să atenueze răspunderea acestora (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Archer Daniels Midland/Comisia, T-59/02, Rec., p. II-3627, punctul 277, și Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2008, Lafarge/Comisia, T-54/03, nepublicată în Repertoriu, punctul 379).
- 76 În plus, astfel cum atestă e-mailurile din 10 octombrie și din 19 noiembrie 2000 (a se vedea punctele 71 și 73 de mai sus), domnul Hu. a transmis suficiente informații cu privire la prețurile concurenților și la comportamentul lor comercial domnului P. (managerul produselor specifice pentru teritoriul Europei, al Africii și al Orientului Mijlociu), pentru a-i permite acestuia din urmă să înțeleagă participarea ExxonMobil la practicile anticoncurențiale. Or, domnul P. a continuat să fie angajat la ExxonMobil până în anul 2005.
- 77 În sfârșit, reclamantele susțin că, în cadrul aprecierii legalității deciziei atacate, Tribunalul nu poate lua în considerare înscrisurile menționate la punctele 69-73 de mai sus deoarece acestea sunt prezentate de Comisie în anexa la duplică, astfel încât ar constitui probe tardive.
- 78 Acest argument nu poate fi admis.
- 79 Astfel, *primo*, în considerentul (154) al deciziei atacate, Comisia s-a referit la un înscris menționat la punctul 69 de mai sus. *Secundo*, toate înscrisurile menționate la punctele 69-73 de mai sus au fost descoperite în incintele ExxonMobil și, mai mult, fac parte din dosarul la care reclamantele au avut acces în cursul procedurii administrative, încât conținutul acestora le era cunoscut. Astfel, nu este vorba despre informații noi prezentate de Comisie pentru prima dată în fața Tribunalului. *Tertio*, trebuie subliniat că, în timp ce în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile reclamantele s-au concentrat pe declarația pe propria răspundere a domnului Hu., în fața Tribunalului și, în mod specific, în replică au dezvoltat considerabil și au susținut teza potrivit căreia ExxonMobil nu avea cunoștință despre înțelegere după data plecării domnului T. și potrivit căreia niciunul dintre angajații lor nu avea cunoștință despre înțelegere după data respectivă. Or, respectarea dreptului la apărare al Comisiei impune ca acesteia să i se permită respingerea afirmațiilor factuale făcute de reclamante în fața Tribunalului, întemeindu-se pe elementele din dosarul administrativ la care reclamantele au avut acces în cadrul procedurii în fața Comisiei.
- 80 Având în vedere cele de mai sus, trebuie respins argumentul reclamantelor potrivit căruia ExxonMobil nu avea cunoștință despre participarea sa la încălcarea după plecarea domnului T.
- 81 În al patrulea rând, reclamantele susțin că participarea domnului T. la reuniunile tehnice nu a avut efecte care s-ar fi putut menține după ultima reuniune tehnică la care a participat, și anume reuniunea din 27 și 28 februarie 2003.
- 82 *Primo*, având în vedere considerațiile dezvoltate la punctele 74-80 de mai sus, argumentele reclamantelor prezentate în această privință trebuie respinse, întrucât se întemeiază pe afirmația potrivit căreia domnul T. era singurul angajat al ExxonMobil care avea cunoștință despre participarea acesteia din urmă la înțelegere.
- 83 *Secundo*, potrivit jurisprudenței, comportamentul concurentului loial se caracterizează prin modul autonom în care își stabilește politica pe care intenționează să o urmeze pe piața comună. Or, chiar dacă întreprinderea în cauză nu a participat la activitățile înțelegerii după o anumită dată, se poate presupune că aceasta a ținut seama de informațiile schimbate deja cu concurenții săi pentru a-și determina comportamentul pe piață (a se vedea în acest sens Hotărârile Curții din 8 iulie 1999,

Comisia/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Rec., p. I-4125, punctul 121, și Hüls/Comisia, C-199/92 P, Rec., p. I-4287, punctul 162, și Hotărârea Tribunalului din 29 noiembrie 2005, Union Pigments/Comisia, T-62/02, Rec., p. II-5057, punctul 39).

- 84 Or, simplul fapt că ExxonMobil nu a participat la reuniunile tehnice în intervalul 28 februarie 2003-20 noiembrie 2003 nu a împiedicat-o să utilizeze informația referitoare la prețurile aplicate de concurenții săi, pe care a primit-o în cadrul zecilor de reuniuni tehnice anterioare la care a asistat, și să profite de acordurile de împărțire a piețelor și a clienților puse în aplicare în cursul reuniunilor tehnice anterioare.
- 85 Prin urmare, Comisia a concluzionat în mod întemeiat în decizia atacată că reclamanta participase la înțelegere până la 20 noiembrie 2003.
- 86 Având în vedere cele de mai sus, al doilea motiv invocat de reclamante trebuie respins.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe o eroare de drept rezultată din neluarea în considerare, în cadrul calculării quantumului amenzii, a faptului că Exxon nu a participat la încălcare anterior fuziunii

- 87 Reclamantele contestă calculul quantumului amenzii aplicate Esso France din cauză că acesta nu ar reflecta faptul că, anterior fuziunii Exxon-Mobil din luna noiembrie 1999, Exxon nu participase la încălcare.

Observații introductive

- 88 Potrivit punctului 13 din Orientările din 2006, pentru calcularea quantumului amenzii Comisia utilizează în mod normal vânzările realizate de întreprindere în cursul ultimului an complet de participare a sa la încălcare.
- 89 În speță, ultimul an complet al încălcării a fost anul 2004 în cazul întreprinderilor care au participat la înțelegere până la încetarea acesteia și anul 2002 în cazul ExxonMobil. Totuși, Comisia a reținut drept an de referință nu ultimul an complet de participare la încălcare, ci media ultimilor trei ani compleți, ca urmare a extinderii Uniunii din anul 2004 [a se vedea considerentul (634) al deciziei atacate]. Comisia a calculat media valorii vânzărilor din ultimii trei ani de participare în privința tuturor participanților la înțelegere.
- 90 În plus, Comisia a respins cererea reclamantelor, prezentată în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, de a ține seama de împrejurarea că Exxon nu a fost implicată în încălcare anterior fuziunii Exxon-Mobil, afirmând următoarele:

„ExxonMobil solicită Comisiei divizarea perioadei de participare a ExxonMobil într-o perioadă prealabilă fuziunii și o perioadă ulterioară fuziunii și luarea în considerare numai a vânzărilor realizate de Mobil în perioada prealabilă fuziunii, pentru a reflecta faptul că Exxon nu participa la încălcare. ExxonMobil arată că, în loc de anul 2002, Comisia ar trebui să țină seama de faptul că în intervalul 1992-2000, Exxon nu a participat la încălcare. Comisia nu împărtășește acest punct de vedere. Orientările din 2006 [...] prevăd că, în mod normal, trebuie luat în considerare drept an de referință ultimul an complet de participare, respectiv anul 2002 în cazul ExxonMobil. ExxonMobil nu prezintă niciun argument prin care să explice contrariul. Având în vedere că Exxon și Mobil au fuzionat în anul 1999, Comisia nu are niciun motiv pentru a nu ține seama de valoarea vânzărilor realizate de ExxonMobil în anul 2002. După cum s-a demonstrat la punctul 6.2.2 [a se vedea considerentele (348)-(352) ale deciziei atacate], răspunderea pentru participarea Mobil este legată de răspunderea ExxonMobil, iar aceasta din urmă este societatea căreia i s-a aplicat amenda și, prin urmare, trebuie luată în considerare valoarea vânzărilor realizate de ExxonMobil.”

91 Pe baza acestor considerații, în vederea calculării cuantumului amenzii, Comisia a reținut media valorii vânzărilor realizate de grupul ExxonMobil în anii 2000-2002. Cuantumul amenzii aplicate tuturor reclamantelor, inclusiv Esso France, a fost calculat pe baza acestei valori a vânzărilor.

Cu privire la legalitatea deciziei atacate

92 Reclamantele susțin că, la calcularea cuantumului amenzii aplicate Esso France, Comisia a săvârșit o eroare prin luarea în considerare a valorii vânzărilor grupului ExxonMobil ulterioare fuziunii (media anilor 2000-2002) și prin multiplicarea acesteia cu numărul de ani (1992-1999) în care doar Mobil (prin intermediul Mobil France, ulterior absorbită de Esso France) a participat la înțelegere, în timp ce Exxon nu era membru al acesteia.

93 În opinia reclamantelor, procedând astfel, Comisia a aplicat Esso France același quantum al amenzii ca și cum Exxon ar fi participat în mod real la încălcarea o perioadă puțin mai mare de șapte ani care a precedat fuziunea (1992-1999). Această abordare ar fi incompatibilă cu constatările de fapt din decizia atacată. Mai mult, aceasta ar încălca principiile egalității de tratament și proporționalității, precum și articolul 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003 și Orientările din 2006.

94 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că, potrivit punctului 6 din Orientările din 2006, combinarea valorii vânzărilor „care au legătură” cu încălcarea și cu durata acesteia este considerată o valoare de înlocuire adecvată pentru a reflecta importanța economică a încălcării, precum și ponderea relativă a fiecărei întreprinderi participante la încălcare.

95 Potrivit jurisprudenței, deși Comisia se poate întemeia de regulă pe ultimul an de participare la încălcarea drept perioadă de referință pentru calcularea valorii vânzărilor, alegerea respectivă nu trebuie să fie reținută întotdeauna. Într-adevăr, trebuie aleasă o metodă de calcul care permite să se țină seama de dimensiunea și de puterea economică a fiecărei întreprinderi în cauză, precum și de amploarea încălcării săvârșite de fiecare dintre acestea, în funcție de realitatea economică, astfel cum exista aceasta la momentul săvârșirii încălcării (Hotărârea Curtii din 16 noiembrie 2000, Sarrió/Comisia, C-291/98 P, Rec., p. I-9991, și Hotărârea Tribunalului din 13 septembrie 2010, Trioplast Industrier/Comisia, T-40/06, Rep., p. II-4893, punctul 92).

96 În plus, în măsura în care cifra de afaceri a întreprinderilor implicate în aceeași încălcare trebuie să stea la baza stabilirii relațiilor dintre amenzi care urmează să fie aplicate, este necesară delimitarea perioadei care trebuie luată în considerare, astfel încât cifrele obținute să fie cât mai comparabile posibil. Rezultă de aici că o întreprindere determinată nu poate cere Comisiei să se întemeieze, în privința sa, pe o perioadă diferită de cea reținută în mod general decât cu condiția să demonstreze că cifra de afaceri pe care a realizat-o în această din urmă perioadă nu constituie, din motive care îi sunt proprii, o indicație a dimensiunii sale veritabile și a puterii sale economice și nici a amplitudinii încălcării pe care aceasta a săvârșit-o (Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, Fiskeby Board/Comisia, T-319/94, Rec., p. II-1331, punctul 42).

97 Reclamantele nu contestă că media cifrei de afaceri a ExxonMobil realizată pe piața germană care a făcut obiectul cartelului în intervalul 2000-2002 reflectă în mod corect amploarea încălcării săvârșite de aceasta și ponderea sa în înțelegere, în privința perioadei ulterioare fuziunii, cu alte cuvinte, noiembrie 1999-noiembrie 2003 (patru ani). Totuși, reclamantele critică multiplicarea cuantumului de bază calculat în funcție de această cifră de afaceri cu 11,5 în cazul Esso France și că, prin urmare, Comisia a utilizat cifra de afaceri a ExxonMobil ulterioară fuziunii în privința intervalului septembrie 1992-noiembrie 1999 (șapte ani și jumătate), atunci când Mobil participa în mod individual la înțelegere. În opinia reclamantelor, valoarea vânzărilor grupului ExxonMobil ulterioare fuziunii nu reflectă ponderea Mobil în încălcare în privința intervalului septembrie 1992-noiembrie 1999.

- 98 Comisia susține că cifra de afaceri medie a ExxonMobil în intervalul 2000-2002 reflectă în mod corect ponderea ExxonMobil în înțelegere în privința unei părți importante a duratei acesteia, și anume perioada care a urmat fuziunii, astfel încât aceste cifre ar fi fost reprezentative. În plus, Comisia se referă la marja clară de apreciere pe care o are în cadrul alegerii perioadei de referință și la jurisprudență.
- 99 În primul rând, potrivit jurisprudenței, criteriile gravității și duratei încălcării, menționate la articolul 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, lasă Comisiei o marjă largă de apreciere, care îi permit să aplice sancțiuni ținând seama de gravitatea nelegalității comportamentului în discuție (Hotărârea Tribunalului din 5 aprilie 2006, Degussa/Comisia, T-279/02, Rec., p. II-897, punctul 76, și Hotărârea Tribunalului din 8 octombrie 2008, Schunk și Schunk Kohlenstoff-Technik/Comisia, T-69/04, Rep., p. II-2567, punctul 37).
- 100 În plus, în cadrul stabilirii quantumului amenzilor precum cele în discuție în speță, Comisia are obligația de a respecta principiile generale de drept, în special principiile egalității de tratament și proporționalității (Hotărârea Degussa/Comisia, punctul 99 de mai sus, punctele 77 și 79, și Hotărârea Schunk și Schunk Kohlenstoff-Technik/Comisia, punctul 99 de mai sus, punctul 41).
- 101 În al doilea rând, potrivit jurisprudenței, principiul egalității de tratament nu este încălcat decât atunci când situații comparabile sunt tratate în mod diferit sau când situații diferite sunt tratate în același mod, cu excepția cazului în care un asemenea tratament este justificat în mod obiectiv (Hotărârea Curții din 13 decembrie 1984, Sermide, 106/83, Rec., p. 4209, punctul 28, și Hotărârea Tribunalului din 4 iulie 2006, Hoek Loos/Comisia, T-304/02, Rec., p. II-1887, punctul 96).
- 102 Or, în speță, ExxonMobil se afla într-o situație diferită de cea a altor întreprinderi participante la încălcare, în sensul că aproape jumătate din producția sa de ceară de parafină – producția realizată de Exxon – nu fusese afectată de înțelegere anterior fuziunii Exxon-Mobil, intervenită în anul 1999. Cu toate acestea, Comisia i-a tratat în același mod pe ceilalți participanți la înțelegere și pe ExxonMobil, în sensul că a luat în considerare media valorii vânzărilor realizate de ExxonMobil în ultimii trei ani de participare a acesteia.
- 103 Prin urmare, Comisia a încălcat principiul egalității de tratament.
- 104 În al treilea rând, trebuie analizate împreună criticile întemeiate pe încălcarea articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003 și pe încălcarea principiului proporționalității.
- 105 În temeiul articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, pentru stabilirea valorii amenzii se iau în considerare atât gravitatea, cât și durata încălcării.
- 106 Potrivit jurisprudenței, principiul proporționalității impune ca actele instituțiilor să nu depășească limitele a ceea ce este adecvat și necesar pentru realizarea obiectivelor legitime urmărite de reglementarea în cauză, având în vedere că, atunci când este posibilă alegerea între mai multe măsuri adecvate, trebuie să se recurgă la cea mai puțin constrângătoare, iar inconvenientele cauzate nu trebuie să fie disproporționate în raport cu scopurile vizate (Hotărârea Curții din 13 noiembrie 1990, Fedesa și alții, C-331/88, Rec., p. I-4023, punctul 13, Hotărârea Curții din 5 mai 1998, Regatul Unit/Comisia, C-180/96, Rec., p. I-2265, punctul 96, și Hotărârea Tribunalului din 12 septembrie 2007, Prym și Prym Consumer/Comisia, T-30/05, nepublicată în Repertoriu, punctul 223).
- 107 În cadrul procedurilor inițiate de Comisie pentru a sancționa încălcările normelor de concurență, aplicarea acestui principiu înseamnă că amenzile nu trebuie să fie disproporționate în raport cu scopurile urmărite, respectiv în raport cu respectarea normelor de concurență, iar quantumul amenzii aplicate unei întreprinderi în temeiul unei încălcări în materie de concurență trebuie să fie proporțional cu încălcarea, apreciată în ansamblul său, ținând seama în special de gravitatea și de durata acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea Prym și Prym Consumer/Comisia, punctul 106 de

mai sus, punctele 223 și 224 și jurisprudența citată). În special, principiul proporționalității presupune că amenda trebuie stabilită de Comisie proporțional cu elementele luate în considerare pentru a se aprecia gravitatea încălcării și că, în această privință, Comisia trebuie să aplice aceste elemente în mod coerent și justificat din punct de vedere obiectiv (Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Jungbunzlauer/Comisia, T-43/02, Rec., p. II-3435, punctele 226-228, și Hotărârea Amann & Söhne și Cousin Filterie/Comisia, punctul 38 de mai sus, punctul 171).

- 108 Trebuie amintit că, potrivit punctului 6 din Orientările din 2006, „combinarea valorii vânzărilor care au legătură cu încălcarea și cu durata acesteia este considerată o valoare de înlocuire adecvată pentru a reflecta importanța economică a încălcării, precum și ponderea relativă a fiecărei întreprinderi participante la încălcare”. O asemenea dispoziție conține justificarea metodei generale aplicate de Comisie în temeiul acestor orientări, constând în înmulțirea unei anumite părți a valorii vânzărilor realizată în perioada de referință (18 % în prezenta cauză în privința cerii de parafină) cu numărul de ani de participare la încălcare.
- 109 Împrejurarea că, potrivit acestei metodologii, quantumul de bază este din punct de vedere aritmetic proporțional cu durata participării la încălcare (cu excepția părții minore constituite de „taxa de intrare”) arată că, în structura Orientărilor din 2006, combinarea valorii vânzărilor cu durata trebuie să constituie o valoare de înlocuire în privința întregii durate de participare, iar nu numai în privința ultimului an complet de participare sau „a unei părți însemnate” a acesteia. O asemenea constatare se impune, de altfel, pe baza jurisprudenței citate la punctul 95 de mai sus, potrivit căreia trebuie aleasă o metodă de calcul care permite să se țină seama de dimensiunea și de puterea economică a fiecărei întreprinderi în cauză, precum și de amploarea încălcării săvârșite de fiecare dintre acestea, în funcție de realitatea economică, astfel cum exista aceasta la momentul săvârșirii încălcării.
- 110 Or, quantumul de bază calculat pe baza valorii vânzărilor în perioada de referință înmulțită cu coeficientul pentru durată determină o valoare de înlocuire adecvată care să reflecte realitatea economică pe întreaga durată a încălcării numai în cazul în care componenta acesteia care constituie punctul de plecare – valoarea vânzărilor – este cel puțin reprezentativă în mod aproximativ pentru toată durata încălcării.
- 111 Desigur, marja de apreciere avută de Comisie la calcularea quantumului amenzii îi permite să ia în considerare, în împrejurări obișnuite, ultimul an de participare la încălcare drept perioadă de referință. Astfel, o asemenea soluție generală se justifică deoarece această marjă de apreciere permite Comisiei să nu țină seama de orice fluctuație a valorii vânzărilor în anii de încălcare și întrucât o majorare a valorii vânzărilor poate fi rezultatul înseși înțelegerii.
- 112 Cu toate acestea, în cazul în care a intervenit o fuziune pe durata înțelegerii la care, anterior fuziunii, a participat numai una dintre părți, valoarea vânzării entității care a rezultat din fuziune în ultimul an complet înmulțită cu numărul de ani de participare nu numai a entității rezultate din fuziune, ci și a părții care, anterior fuziunii, participa în mod individual la înțelegere nu poate constitui o „valoare de înlocuire adecvată pentru a reflecta importanța economică a încălcării, precum și ponderea relativă a fiecărei întreprinderi participante la încălcare” pentru întreaga durată a participării. Astfel, prin înmulțirea valorii vânzărilor realizate de entitatea rezultată din fuziune cu numărul de ani în care a participat la încălcare numai una dintre părțile la fuziune, Comisia majorează în mod artificial quantumul de bază al amenzii într-un mod în care nu reflectă realitatea economică în anii care precedă fuziunea.
- 113 Or, o atare situație se regăsește în speță, întrucât Comisia a calculat quantumul de bază destinat stabilirii quantumului amenzii aplicate Esso France prin înmulțirea valorii vânzărilor realizate de grupul ExxonMobil în intervalul 2000-2002 cu un număr de ani care conține anii în care numai Mobil a participat la înțelegere (1992-1999). Quantumul de bază obținut în acest mod este disproporționat în raport cu gravitatea încălcării, deoarece nu reflectă în mod adecvat importanța economică a încălcării săvârșite de Mobil France anterior fuziunii, nici ponderea sa relativă în înțelegere.

- 114 Prin urmare, Comisia a încălcat articolul 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003 și principiul proporționalității.
- 115 Celelalte argumente ale Comisiei nu pot repune în discuție considerațiile dezvoltate la punctele 103 și 114 de mai sus.
- 116 În primul rând, Comisia susține că la calcularea quantumului amenzii a ținut seama de fuziunea Exxon-Mobil deoarece în cazul Esso Deutschland, al EMC și al EMPC au fost aplicați coeficienți ce reflectă durate mai scurte.
- 117 Trebuie însă arătat că valoarea vânzărilor realizate de ExxonMobil, luată în considerare de Comisie în vederea calculării quantumului amenzii aplicate Esso France, include valoarea vânzărilor aflate în legătură cu „hidroceara” moștenită de la Exxon, care nu a fost implicată în înțelegere anterior fuziunii Exxon-Mobil.
- 118 Prin urmare, acest argument trebuie respins.
- 119 În al doilea rând, trebuie examinate argumentele Comisiei întemeiate pe jurisprudența în materie.
- 120 *Primo*, în ședință, Comisia s-a referit la Hotărârea din 3 martie 2011, Siemens și VA Tech Transmission & Distribution/Comisia (T-122/07-T-124/07, Rep., p. II-793, punctele 124 și 127), în care Tribunalul a confirmat abordarea acesteia prin care se reține valoarea vânzărilor întreprinderii create în urma fuziunii dintre Reyrolle Ltd, Schneider Electric High Voltage SA și Nuova Magrini Galileo SpA, realizată în ultimul exercițiu financiar complet al încălcării, pentru calculul quantumului de plecare în privința tuturor acestor societăți, chiar dacă fuziunea acestora intervenise cu numai doi ani după începerea participării lor la încălcare.
- 121 În această privință, este suficient să se arate că, astfel cum reclamantele au evidențiat în mod întemeiat, Reyrolle, Schneider Electric High Voltage și Nuova Magrini Galileo participaseră în mod separat la înțelegere anterior fuziunii (Hotărârea Siemens și VA Tech Transmission & Distribution/Comisia, punctul 120 de mai sus, punctul 19), spre deosebire de Exxon în prezenta cauză. Tribunalul consideră că această împrejurare constituie o diferență factuală semnificativă, astfel încât hotărârea menționată nu poate fi invocată în mod util de Comisie în prezenta cauză.
- 122 *Secundo*, Comisia se referă la Hotărârea Tribunalului din 30 septembrie 2009, Akzo Nobel și alții/Comisia (T-175/05, nepublicată în Repertoriu, punctele 139-146), care privește deopotrivă o înțelegere în care reclamantele dobândiseră o societate care nu participase la încălcare anterior concentrării economice.
- 123 Trebuie amintit conținutul Hotărârii Akzo Nobel și alții/Comisia, punctul 122 de mai sus, care a fost pronunțată în cauza cunoscută sub numele „acid monocloracetic” (denumit în continuare „AMCA”), în care Comisia a aplicat Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) [CO] (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69, denumite în continuare „Liniile directoare din 1998”).
- 124 La punctul 143 din Hotărârea Akzo Nobel și alții/Comisia, punctul 122 de mai sus, Tribunalul a statuat că luarea în considerare a cifrei de afaceri realizate de fiecare dintre întreprinderi în anul de referință, și anume ultimul an complet din perioada în care a fost săvârșită încălcarea, care a fost reținută, permitea aprecierea dimensiunii și a puterii economice a fiecărei întreprinderi, precum și amploarea încălcării săvârșite de fiecare dintre ele, aceste elemente fiind pertinente pentru aprecierea gravității încălcării săvârșite de fiecare întreprindere.

- 125 În continuare, Tribunalul a confirmat analiza Comisiei prin care Akzo Nobel fusese încadrată în prima categorie de autori ai încălcării, pentru care quantumul de bază al amenzii fusese stabilit la 30 de milioane de euro, înaintea Hoechst, încadrată în a doua categorie, pentru care quantumul de bază al amenzii fusese stabilit la 21 de milioane de euro și care era cel mai mare producător de AMCA în cea mai mare parte a duratei participării sale (1984-1994). Astfel, Akzo participase la încălcare în intervalul 1984-1999, însă Akzo Nobel a devenit producătorul cel mai important de AMCA, înaintea Hoechst, numai după ce a fuzionat în anul 1994 cu Nobel Industrier, care participase la înțelegere începând cu anul 1993.
- 126 În această privință, trebuie să se constate că metoda generală aplicată de Comisie în temeiul Orientărilor din 2006 diferă substanțial de cea aplicată în temeiul Liniilor directoare din 1998.
- 127 Astfel, în Liniile directoare din 1998 nu exista nicio dispoziție care ar fi impus Comisiei să ia în considerare valoarea vânzărilor realizate de întreprinderile în cauză pe piața ce făcea obiectul unui cartel. Quantumul de plecare al amenzii trebuia stabilit având în vedere gravitatea încălcării, „capacitatea economică efectivă a autorilor încălcării de a cauza prejudicii semnificative altor operatori”, „ponderea specifică și, prin urmare, [...] impactul real al comportamentului infracțional al fiecărei întreprinderi asupra concurenței”, astfel încât „să îi asigure un caracter suficient de descurajator” pentru întreprinderea în cauză.
- 128 În consecință, Liniile directoare din 1998 lăseau Comisiei o marjă de apreciere mult mai mare în cadrul stabilirii quantumului de plecare al amenzii, stabilire pe care aceasta a efectuat-o adesea prin clasificarea întreprinderilor participante la înțelegere în mai multe categorii, în special în funcție de cota de piață a fiecăreia. În schimb, în Orientările din 2006, Comisia și-a impus o metodă care presupune ca acest quantum de bază să fie aritmetic proporțional cu valoarea vânzărilor deoarece quantumul respectiv este echivalent cu „o proporție din valoarea vânzărilor, determinată în funcție de gradul de gravitate al încălcării, multiplicată cu numărul de ani în cursul cărora a avut loc încălcarea”, la care se adaugă o sumă denumită „taxă de intrare” cuprinsă între 15 % și 25 % din valoarea vânzărilor, în vederea descurajării întreprinderilor de a participa la acordurile cele mai grave.
- 129 Prin urmare, soluția reținută în Hotărârea Akzo Nobel și alții/Comisia, punctul 122 de mai sus, în privința aplicării Liniilor directoare din 1998 nu poate fi transpusă în prezenta cauză, având în vedere metodologia diferită aplicată de Comisie în decizia atacată, adoptată pe baza Orientărilor din 2006.
- 130 Având în vedere cele de mai sus, trebuie admis primul motiv și trebuie anulată decizia atacată în cazul Esso France în ceea ce privește calculul valorii vânzărilor de ceară de parafină, fără a examina celelalte critici și argumente ale reclamantelor. Efectele care se impun în privința determinării quantumului amenzii vor fi examinate la punctul 134 și următoarele de mai jos.
- 131 Acțiunea trebuie respinsă în rest.

Cu privire la exercitarea competenței de fond și la stabilirea quantumului final al amenzii

- 132 Trebuie amintit că controlul legalității deciziilor adoptate de Comisie este completat de competența de fond, care este recunoscută instanței Uniunii prin articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003, conform articolului 261 TFUE. Această competență autorizează instanța, dincolo de simplul control al legalității sancțiunii, să substituie aprecierea Comisiei cu propria apreciere și, în consecință, să anuleze, să reducă sau să majoreze quantumul amenzii sau al penalității cu titlu cominatoriu aplicate. Controlul prevăzut de tratate implică, așadar, conform cerințelor privind dreptul la o protecție jurisdicțională efectivă consacrat la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, faptul că instanța Uniunii exercită un control atât de drept, cât și de fapt și că are competența de a aprecia probele, de a anula decizia atacată și de a modifica quantumul amenzilor (a se vedea în acest sens Hotărârea

Curții din 8 februarie 2007, Groupe Danone/Comisia, C-3/06 P, Rep., p. I-1331, punctele 60-62, și Hotărârea Tribunalului din 21 octombrie 2003, General Motors Nederland și Opel Nederland/Comisia, T-368/00, Rec., p. II-4491, punctul 181).

- 133 Prin urmare, îi revine Tribunalului, în cadrul competenței sale de fond, sarcina de a aprecia, la data la care adoptă decizia sa, dacă reclamantelor li s-a aplicat o amendă al cărei quantum reflectă corect gravitatea și durata încălcării în cauză, astfel încât amenzile menționate să aibă un caracter proporțional în raport cu criteriile prevăzute la articolul 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003 (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 11 martie 1999, Aristrain/Comisia, T-156/94, Rec., p. II-645, punctele 584-586, și Hotărârea Tribunalului din 9 iulie 2003, Cheil Jedang/Comisia, T-220/00, Rec., p. II-2473, punctul 93). Trebuie însă subliniat că exercitarea competenței de fond nu echivalează cu un control din oficiu și trebuie amintit că procedura în fața instanțelor Uniunii este în contradictoriu.
- 134 Pentru a remedia nelegalitățile săvârșite de Comisie, evidențiate la punctele 103 și 114 de mai sus, trebuie luate în considerare valorile vânzărilor distincte în ceea ce privește perioadele anterioare și perioadele ulterioare fuziunii Exxon-Mobil.
- 135 În ceea ce privește participarea Esso France la încălcare în perioada cuprinsă între 3 septembrie 1992 și 29 noiembrie 1999, în lipsa unor date disponibile pentru anul 1999, trebuie luată în considerare valoarea vânzărilor Esso France realizată în anul 2000, iar aceasta trebuie multiplicată cu coeficientul 7,5 pentru a reflecta durata acestei părți a încălcării.
- 136 În ceea ce privește participarea Esso France la încălcare după fuziunea Exxon-Mobil, între 30 noiembrie 1999 și 20 noiembrie 2003, trebuie luată în considerare valoarea vânzărilor grupului ExxonMobil, astfel cum a fost stabilită de Comisie în decizia atacată, cu alte cuvinte, media valorii vânzărilor realizată în intervalul 2000-2002. În continuare, acest quantum trebuie multiplicat cu coeficientul 4, pentru a ține seama de durata acestei părți a încălcării.
- 137 Celelalte elemente ale calculului quantumului amenzii rămân neschimbate. În special, Tribunalul constată că, în temeiul punctului 30 din Orientările din 2006, Comisia a aplicat cu titlu disuasiv un coeficient multiplicator de 2, din cauza dimensiunii mari a grupului ExxonMobil, pe care l-a stabilit luând în considerare numai raportul dintre valoarea vânzărilor și cifra de afaceri totală a ExxonMobil, asigurând pe deplin proporționalitatea cu coeficienții multiplicatori aplicați altor întreprinderi participante la încălcare și fără a stabili un quantum minim al amenzii cu titlu disuasiv [a se vedea considerentele (712) și (713) ale deciziei atacate]. În aceste împrejurări și în lipsa unor argumente și elemente în sens contrar, Tribunalul consideră că trebuie acționat în același mod și că, din cauza dimensiunii grupului ExxonMobil, trebuie aplicat un coeficient multiplicator de 2 la quantumul de bază al amenzii aplicate Esso France, astfel cum a fost calculat potrivit metodei descrise la punctele 135 și 136 de mai sus. Rezultă că quantumul amenzii aplicate Esso France la articolul 2 din decizia atacată trebuie stabilit la 62 712 895 de euro.
- 138 În orice caz, în exercitarea competenței sale de fond, Tribunalul apreciază că, stabilit în acest mod, quantumul amenzii este adecvat, având în vedere gravitatea și durata încălcării săvârșite de Esso France.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 139 Potrivit articolului 87 alineatul (3) din Regulamentul de procedură, în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau mai multe capete de cerere, Tribunalul poate să repartizeze cheltuielile de judecată sau poate decide ca fiecare parte să suporte propriile cheltuieli de judecată.

¹⁴⁰ În prezenta cauză, Tribunalul a admis primul motiv al reclamantelor referitor la erorile săvârșite de Comisie la calcularea cuantumului amenzii aplicate Esso France, în ceea ce privește perioada de participare anterioară fuziunii Exxon-Mobil. Argumentația privind acest motiv constituia cea mai mare parte a cererii introductive, a cărei dimensiune a fost, de altfel, considerabil mai mică față de numărul maxim de pagini al memoriilor, astfel cum se prevede la punctul 15 din Instrucțiunile practice pentru părți. În schimb, argumentația prezentată în cadrul celui de al doilea motiv referitoare la susținerea reducerii amenzii pentru perioada de participare la înțelegere, ulterioară fuziunii Exxon-Mobil, a fost respinsă în totalitate. Or, cuantumul amenzii aplicate în solidar Esso Deutschland, EMPC și EMC se raportează numai la această a doua perioadă. Prin urmare, se va face o justă apreciere a împrejurărilor cauzei, decizându-se că, în afară de propriile cheltuieli de judecată, Comisia le va suporta și pe cele efectuate de Esso France, iar Esso Deutschland, EMPC și EMC vor suporta propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a treia)

declară și hotărăște:

- 1) **Stabilește cuantumul amenzii aplicate Esso Société anonyme française la articolul 2 din Decizia C(2008) 5476 final a Comisiei din 1 octombrie 2008 privind o procedură în temeiul articolului 81 [CE] și al articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/39 181 – Ceară de lumânări) la 62 712 895 de euro.**
- 2) **Respinge în rest acțiunea.**
- 3) **Comisia Europeană suportă propriile cheltuieli de judecată și pe cele efectuate de Esso Société anonyme française.**
- 4) **Esso Deutschland GmbH, ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA și Exxon Mobil Corp. suportă propriile cheltuieli de judecată.**

Czúcz

Labucka

Gratsias

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 11 iulie 2014.

Semnături